

Чым беларусы
скарылі Казань?
Дні нашай культуры
ў Татарстане

Дзе можна
паплаваць у чоўне
з суцэльнага дуба?

Якім быць
беларускаму кіно?
Апытанка “К”

Мора, пляж,
карнавал...
Інгрэдыенты
аншлага

Што мастак шукае,
а рамеснік
знайшоў?

Жанчына – душа
мужчыны.
Якуб Колас нічога
не ведаў пра
гендарны аспект

Дрэс-код для
прывіду.
Ідэальны культурны
адпачынак

Нацыянальны від
спорту:
ручная касьба ці
футбол на балоце

На адраджэнне Спадчыны

Паводле распараджэння, якое 11 жніўня падпісаў Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка, на рэстаўрацыю і аднаўленне аб'ектаў з Дзяржаўнага спісу гісторыка-культурных каштоўнасцей з фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы культуры і мастацтва выдзелена тры мільёны рублёў.

За кошт выдзеленых сродкаў будзе рэалізаваны праект па рамонце даху і фасадаў царквы Раства Прасвятой Багародзіцы XVI стагоддзя ў вёсцы Мураванка Шчучынскага раёна, што дасць магчымасць захаваць унікальны помнік архітэктуры сусветнага значэння і падрыхтаваць яго да

святкавання 500-гадовага юбілею. Таксама будуць завершаны рэстаўрацыйныя работы ў сядзібна-паркавым ансамблі Агінскіх XIX стагоддзя ў аграгарадку Залессе Смагонскага раёна і на паўночна-ўсходняй аркадзе палацавага комплексу Сапегаў XVIII стагоддзя ў гарадскім пасёлку Ружаны Пружанскага раёна (на фота), праведзены кансервацыя з элементамі рэстаўрацыі ў сядзібна-паркавым ансамблі Ажэшкаў XIX стагоддзя ў вёсцы Закозель Драгічынскага раёна і супрацьварыйныя работы ў паўночна-ўсходнім корпусе замка Сапегаў у аграгарадку Гальшаны Ашмянскага раёна.

Прынцыповая думка

Душа павінна змагацца

Сваю дыпламатычную дзейнасць я пачынаў у UNESCO. Калі мяне туды накіравалі мой настаўнік, які займаў пасаду члена выканацкага гэтага арганізацыі, атрымаўшы залаты медаль з рук генеральнага дырэктара і г.д., я, шчыра кажучы, быў расчараваны. Я марыў пра дыпламатычныя бітвы, падывановае сутычкі і бліскучыя інтрыгі супраць амерыканцаў, а тут... адным словам, культура! Увогуле цішыня ды сапокой...

Але менавіта на культурнай глебе і акурат з амерыканцамі я спачаўся ў UNESCO! І сутычкі тыя былі зусім не падывановымі, а публічнымі: нахабства, нахрапістасць, славазна непрабавальнасць — галоўныя згоды амерыканкай дыпламатыі. А таксама крызіс і кампрамат. Часам сафрыбакаваны.

Мы ў саветскай дэлегацыі разам з краінамі, якія развіваюцца, змагаліся за поўную ліквідацыю непісьменнасці ва ўсім свеце да 2000 года — такую мэту мы паставілі перад UNESCO. І яна была прагласаваная, потым падтрыманая Генасамблеяй ААН. Што ў гэтай мэце дрэннага? Фармальна яны нічога не маглі зрабіць, і яны пачалі змагацца вал кол страцілі.

Яны казалі: навошта, як прапануюць савецкія, будаваць агульнаадукацыйныя школы? Навошта афрыканскім дзецім шырокі кругляд? Навошта ім вельмі гісторыя сваіх краін? Навошта ім сусветная культура? Дык у Сусветнага банка ніякіх працей не хочылі! Ці не будзе больш рацыянальна будаваць маленькія профільныя школы? Скажам, дзеці жывуць у сельскай мясцовасці, збіраюць маіс — дык дайце ім веды па біялогіі і раслінаводства, і хопіць з іх! Жывуць яны дзесяці непадалёк ад нафтаперапрацоўчых прадпрыемстваў — дайце ім пачатковую адукацыю аб хіміі, дастатковую для простых працоўных, каб не пераблыталі кнопкі. І, калі ласка, без услядка літаратуры, жыванісц ды іншых неадкладных навук!

Мы пярэчылі: а як жа пры такіх вузкіх задачах выхаванне Чалавека з вялікай літары? Вы, амерыканцы, проста хочаце за міжнародна грошы выгадаваць сабе рабаву. Дакладней, маленькага чалавека-функцыю. Патрэбную вам функцыю...

Навошта я ўспомніў усё гэта, ды яшчэ на старонках культурнай газеты? А вы азірніцеся вакол! Ці ёсць сёння ўсеагульнае пісьменнасць у свеце — 2000 год даўно праішоў! А глядзяць на хвалены Балонскі працэс у адукацыі. А на масавую культуру. Або вось на UNESCO. Вядзеце, як яе цяпер пазіцыянуюць? Вось цытата з Вікіпедыі: "Спецыялізаваная ўстанова ААН па пытаннях адукацыі, навукі і культуры, якая ўключае славуцізі ў спіс Сусветнай спадчыны". То-бок уся яе функцыя (памітаеце?) — гэта складаць спісы славуцісей для турыстычных фот! І больш нічога!

Памітаеце, наст скажаў: "Душа абавязана працаваць". Калі вы прыгаладзілі, які менавіта пазт, вы ўжо не страчаныя для Чалавецтва. Толькі я б па нарых часках абавязана змагацца! Не лявору ўжо ідзе не пра тое, што з нас за аблоду душы здымчы апошняю кашу. — нас хочуч натуральна сцеры і парашок. Разам з нашай гісторыяй, эканомікай і культуры.

Так што лічыце гэтую калонку заўвагай. Будзем разам змагацца на старонках культурнай газеты!

Вадзім ЯЛІФІМАЎ

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатоль Маркевіч і першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Татарстан Юлія Адгамавая падчас адкрыцця выставы "Песняры зямлі Беларускай"

Дні культуры Рэспублікі Беларусь у Расійскай Федэрацыі стартвалі ў Маскве ў пачатку чэрвеня. На гэтым тыдні мастацкі марафон прадоўжыўся імпрэзамі ў Казані і Ішар-Але.

Праграму адкрылі паказы беларускіх фільмаў у казанскім кінатэатры "Сінема 5". Гледзачам прэзентавалі гістарычныя драмы апошніх гадоў "Лёс дыверсанта" і "Пацрыў" Івана Паўлава. Публіка не толькі пазнаёмілася з новымі работамі стужкі "Беларусь-фільм", але і паглядзела на найбольш важныя этапы развіцця кінематографу ў нашай краіне — ад паказу першых дыяпазітываў у Мінску да пастапоўкі знакамітых фільмаў "Ізі і глэдзі", "Галзінік спінуўся апоўначы", "Белыя росы", "Прыгоды Бурціна". Завочны экскурс для казанскіх гледзачоў правёў старшыня Беларускага саюза кінематографістаў Віктар Васільеў. Яго калета Лыдар Ягафарав у сваім выступленні адзначыў высокі ўзровень творчага працэсу ў нашай рэспубліцы і выказаў спадзяванні, што татарстанскія каршыны можна будзе пабачыць на Мінскім міжнародным кінафестывалі "Лістапад".

Новыя маршруты культурнай дыпламатыі

Яркім акцэнтам Дзён культуры Беларусі сталіся гала-канцэрты майстроў мастацтваў у Марыямскім дзяржаўным акадэмічным тэатры оперы і балета імя Эрыка Сапаева і Казанскім акадэмічным рускім Вялікім драматычным тэатры імя В.І. Качалава. Прэзентаваў аічынную культуру даверліў сапраўдным зоркам беларускіх сцэны, якія з гонарам называюць сваёй місіяй зберагачы скарыбы роднай зямлі. Для расійскіх сабравы выступілі ансамбль

"Песняры". Нышнянаны акадэмічны народны хор імя Г.І. Цітовіча, Дзяржаўны акадэмічны ансамбль танца, іншыя калектывы і сольныя выканаўцы. З такой артыстычнай камандай зала абьякавай застацца не магла, тым больш у стракатай праграме нумары на лобы гучы: народныя песні, відывішчыя хараграфічныя кампазіцыі на аснове фальклору, шлягеры мінуслай дзесяцігоддзю і сучасныя аўтарскія творы.

Падчас урачыстага адкрыцця беларускую дэлегацыю прывітала віцэ-прэм'ер Рэспублікі Татарстан Ляйла Фазлєва. Яна падкрэсліла, што нававі Татарстана і Беларусі можна лічыць брацкімі, а перспектывы супрацоўніцтва бясконцамі.

У сваю чаргу міністр культуры Рэспублікі Беларусь Анатоль Маркевіч адзначыў: "Нягледзячы на тысячы кіламетраў паміж Мінскам і Казанню, мы адчуваем роднасць нашых душ і цэльнае сэр-

Гала-канцэрт майстроў мастацтва Беларусі

цаў. Мы размаўляем на зразумелай для ўсіх мове — мове мастацтва. Праз мастацтва нашы артысты перадаюць вам творчасць прывітанне ад мільянаў беларусаў, якія цэняць Расію як надзейнага саюзніка і сапраўднага сабра нашай краіны".

Багатай была выстава-вядучая частка праграмы. У фазе тэатра імя В.І. Качалава і Дomes сабростаў народаў Татарстана разгарнулася экспазіцыя нацыянальных беларускіх строяў і ручнікоў. Багаціце тэхнік, скаладаны паліхрымамі, разнастайны арнаментальны фонд — гэтым адметныя прэзентаваныя творы. У літаратурна-мемарыяльным музеі А.М. Горкага і Ф.І. Шалыгіна адкрылася выстава "Песняры зямлі Беларускай". Яна ўключае 35 работ маладых мастакоў у розных тэхніках і жанрах. Гота партрэтты, пейзажы і сюжэтына-тэматычныя каршыны, створаныя падчас міжнароднага пленэру, прысвечанага 140-годдзю з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа. У выступленні на вер-

Алевед пра неглюбаскае ткацтва ад дырэктара Веткуйскага музея Пятра Цяцкі

нісажы першы намеснік міністра культуры Рэспублікі Татарстан Юлія Адгамавая назвала выставу ўнікальнай магчымасцю для жыхароў і гасцей Казані пазнаёміцца з дзіўнай прыгажнасцю Беларусі.

Да юбілею Янкі Купалы прымеркавана ўрачыстае адкрыццё мемарыяльнай дошкі паэту ў яго персанальным музеі на тэрыторыі Пачышчынскага хлєбакамбіната, дзе класік пражываў у эвакуацыі з лістапада 1941 да чэрвеня 1942 года. Памятнучу шлльду стварыў малады скульптар, член Саюза мастакоў Расіі Шамфай Цюрын пры падтрымцы Прэзідэнта Рэспублікі Татарстан Рустама Мініханова. Таксама музею перадалі аднакопцыю "З добрай весткай", якая ўключае копіі графічных работ Міхаіла Басалыгі і Васіля Шарановіча па-водле пэам Янкі Купалы з фондаў мінскага музея творцы.

Вядома, мэта Дзён культуры не толькі ў прэзентацыі нашых набыткаў, але і ў абмене досведам ды ўзагадненні планаў далейшага супрацоўніцтва.

Міністр культуры Анатоль Маркевіч азнаёміўся з вядучымі ўстановамі культуры і савагуацсцямі Казані

Таму графік беларускай дэлегацыі быў насычаны сустрэчамі з татарстанскімі калегамі. Алыбўся дыялог міністра культу-

ры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча і міністра культуры Рэспублікі Татарстан Ірадаі Аюпавай. Кіраўнікі ведамстваў дамовіліся аб стварэнні працоўнай групы і "дарожнай карты" супрацоўніцтва на бліжэйшае час. Таксама Анатоль Маркевіч пазнаёміўся з працай Нацыянальнай бібліятэкі Рэспублікі Татарстан, гісторыка-культурнага і мастацкага музея-запаведніка "Казанскі Крэмл". Да таго ж мемарандум аб супрацоўніцтве падпісалі Беларусь і Марыямскі дзяржаўны фальармоні, а ў Дзяржаўным камітэце Рэспублікі Татарстан па турызме адбыўся выказалі заіцаўленасць да культуры-пазнавальнага, санаторна-курортнага і ваенна-гістарычнага турызму ў Беларусі.

Ёсць пытанне!

Працягваюцца грамадскае абмеркаванне па будаўніцтве музея на Буйніцкім поле ў Магілёве. Ёсць меркаванне, што ўзводзіць яго пачынуць каля малярнага абаронца. Ці музей паступае на тэрыторыі побач з полем? Дзе ўсё гэ такі панічэца будаўніцтва?

Сяргей Васіленскі, дырэктар музея гісторыі Магілёва:

— Адназначна скажу, што музей будзем узводзіць на тэрыторыі, якая суседнічае з Буйніцкім полем. Бо праводзіць будаўніцтва там, дзе вяліся абарончыя баі, — няправільна.

Таму зараз распрацоўваюцца праектна-каштарнае дакументацыя, а таксама вядуцца работы па стварэнні экспазіцыі ў будучым музеі. Працуюць над ёй Магілёўскі абласны краязнаўчы музей, музей гісторыі Магілёва, Магілёўскі абласны гісторыка-пашукавы клуб "Вікру". Канчаткова завершыць будаўніцтва плануем у 2025 годзе. У музеі побач з радзікі экспанатамі будучь размешчаны сучасныя мультымедыяныя і інтэрактыўныя платформы. Буйніцкае поле — папулярны аб'ект у тых, хто хоча паглыбіцца ў гісторыю Вялікай Айчыннай вайны, падзвігу яе герояў. Штодня да нас прыязджаюць каля 6-8 аўтобусаў з турыстамі, у іхны ліку з аддаленых кутоў Беларусі і Расіі.

Лета ў Беларусі — пара фестывальнага руху. Адно з найбольш яркіх мэрарыямстваў тавікае кітапалу — "Кліч Палесся", што адбываецца сёння ў аграгарадку Лыскавічы Пятрыкаўскага раёна. Чым здзіўляюць арганізатары фестывалю?

Анастасія Лысеўна, начальнік аддзела культуры-асветніцкай работы галаўнога ўпраўлення Лыскавіцкага раёна, культуры і па справах моладзі Гомельскага аблвыканкома:

— Фестываль "Кліч Палесся" праходзіць раз на два гады і становіцца ўсё больш папулярным і вядомым. У 2020 годзе яго наведвала каля 25 тысяч чалавек, а цяпер мы чакаем яшчэ большай колькасці гасцей. Выступіць з песнямі, эстраднымі і аўтэнтычнымі, каля 70 калектываў. Тамай сённяшняга фестывалю стаў кірмаш, і адпаведна, прадстаўнікі палескіх раёнаў будучь гандляваць і зашываць публікі на гасцінныя падворкі. У рамках свята абудуцца конкурсы "Самы мошны палішук", "Палеская прыгаўна", рыцарская рэканструкцыя, інтэрактыўны пляцоўка "Партызанскі край". Каб спакойна агледзець усю фестывальную плошчу, башкі змогуць пакінуць дзіяей пагуляць у кантактным запарку. Вечарам абудуцца фашэр-шоу, дыскатэка і фешерверк.

На парозе навучальнага года

Адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

У рамках падрыхтоўкі да пачатку навучальнага года, у адпаведнасці з даручэннем міністра, 10 жніўня адбыўся выезд у

разгійны супрацоўнікаў апарата міністэрства з мэтай маніторынгу ступені гатоўнасці навучальных устаноў сферы культуры да пачатку навучальнага года. Па выніках прыёмнай кампаніі кантрольна-паказчыкі прызначаныя, у лік навучэнцаў устаноў адукацыі сферы культуры залічаныя тысяча трыста семдзясят чалавек, з іх сто шэсцьдзесят дзесяць на платнай аснове і трыццаць два — на мэта-

вае навучанне. Адназначна з уступнай кампаніяй таксама праводзіліся рамонтныя работы і добраўпарадкаваныя прылеглая тэрыторыя устаноў адукацыі, ладзілася праверка сродкаў аховы і сігналізацыі, рабіліся заходы па рамонтах і наладцы музycznych інструментаў, адбылася закупка новай мэблі і тэхнічнага абсталявання для забеспячэння навучальнага працэсу, так і для харчавальных блокаў.

Умацоўваючы стасункі

Восем выканаўцаў прадставіць Беларусь на конкурсе маладзёжных песні ў Смаленску.

Адборчы тур фестывалю "Моладзь — за Саюзнаю дзяржаву" праішоў у Маладзёжным тэатры эстрады 16 жніўня. Кожны ўдзельнік прадставіў дзве песні, адна з якіх раскрыскава тэмы любові да Расіі, роднага краю, падзвігу народа, а другая адлюстравала сучасныя маладзёжныя тэндэнцыі.

Лепшыя беларускія выканаўцы выправіцца на Смаленшчыну, дзе з 14 па 19 верасня пройдзе 15-ы фестываль "Моладзь — за саюзную дзяржаву".

Яго мэта — стварэнне адзінай культурнай трастэры Саюзнай дзяржавы, умацаванне сабростаў паміж моладдзю Расіі і Беларусі, развіццё лепшых ідэй у галіне сучаснага маладзёжнага руху і наладжанне супрацоўніцтва паміж маладзёжнікі аб'яднанымі дзвюх краінаў, а таксама выяўленне і падтрымка таленавітай моладзі. Акрамя конкурснай праграмы ў рамках фестывалю запланаваны выяўныя канцэрты, тэматычныя праграмы, сустрэчы з ветэранамі вайны і прашы, студэнтамі, вечары дружбы моладзі Беларусі і Расіі.

Ульяна КАСЦІОНА

Творчая каманда

Палескаму чоўну — доўгае плаванне

Спадчына на службе будучыні

На чарговым пасяджэнні Беларускага рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры, што адбылося 12 жніўня, была адзінаголасна падтрыманая прапанова аб наданні статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці элементу нематэрыяльнай культурнай спадчыны "Традыцыйны выраб прыпяцкага чоўна".

Гэты традыцыйны архаічны від воднага транспарту некалі быў вельмі пашыраны на Прыпяцкім Палессі. Даўней амаль кожны мясцовы жыхар умеў вырабляць човен і карыстаўся ім падчас веснавых разліваў Прыпяці. Прыродаахоўныя забароны на самастойнае выкарыстанне мясцовымі жыхарамі драўніны дубоў, нават паваленыя ў руку або тых, што прыпылілі на валдзе, як і дарагоўля гэтай драўніны, спынілі традыцыйны промысел і абмежавалі колькасць майстроў, якія ўмеюць вырабляць човны. Сёння гэтыя традыцыйныя збераглася толькі ў вёсцы Перароў Жыткавіцкага раёна, дзе сучасныя майстры даўбёжана-га рамяства і іншых спосабаў драваапрацоўкі захаваў старадаўнія тэхналогіі вырабу чоўна з ільнянага камяля дуба.

НЕЗАМЕННЫ ТРАНСПАРТ

Прапанову прадставіў на-чальнік навуковага аддзела Нацыянальнага парка "Прыпяцкі" Андрэй Бяспалы. Згодна з дадзенымі археалагічных раскопак, суднабудаванне на тэрыторыі Беларусі было вядомае ўжо ў эпоху неаліту. Найстарэйшымі судна-мі ва ўсходніх славян былі

лодка, човен і струг, якія ўпа-мінаюцца ў летапісах яшчэ ў IX—XI стагоддзях. Павелічэн-не грузавых перавозак у канцы XVI — пачатку XVII стагоддзя абумовіла будаўніцтва рачных суднаў большага танажа. Першыя судны былі суцэльнымі, з аднаго стала дрва, потым, каб павялічыць устойлівасць і аб'ём, на іх пачалі нашытваць, набіваць дашчаныя барты. З XII стагоддзя вядомыя палк-каны дашчаныя судны, а з XVI стагоддзя гэты тып стаў асноў-ным сярод воднага транс-парту.

Тэхналогіі вырабу чоўна пе-радаваліся раней з пакалення ў пакаленне ў сям'і і вясковай супольнасці. Кожны палішук умеў працаваць з дрэвам і ва-лодаў некалькімі рамяства-мі па яго апрацоўцы. У вёсцы Перароў лічачы чоўнадаблен-не часткай сваёй культурнай спадчыны і важным фактар-рам фарміравання лакальнай ідэнтычнасці. Мясцовыя жых-ары лічэ памітаюць са слоў старэйшага пакалення, што човен быў неабходным вод-ным транспартам у кожнай сям'і, бо вёска знаходзіцца на беразе Прыпяці і штогод пал-дчас веснавых разліваў, пак-лукі не паводвалі ламбу, кірсе-ла ад паводкаў. Дзвi майстры з Перарова, Леанід Швец і Уладзі-мір Масла, валодаючы ста-ражытным рамяством і папу-лярына нядлаўна зробілі човны як для сабе, так і на замову Нацыянальнага парка "Пры-пяцкі".

СУЧАСНЫЯ МАЙСТРЫ

Памер чоўна складале не менш за пяць метраў даў-жынь і не менш за шэсцьдзесят пяць сантыметраў шырыкі. Для вы-рабу чоўна майстры ўжывалі інструменты, якія выкарыс-

тоўвалі іх продкі: сякерка, стругам, прамым і каленчатым капыялам, рубанкам. У На-цыянальным інвентары няма больш ніводнага элемента, які б адлюстроўваў традыцый-ны мужчынскі дрваапрацоўчы рамястваў, а сярод жыхароў Прыпяцкага Палесся і ў наш час для кожнага мужчыны лі-чыцца неабходным валодаць такім майстэрствам. Гэта дзе ім магчыма адпраўляцца ў пошукках адыходных промыс-лаў у іншыя рэгіёны і за мяжу, дзе яны лічачы кваліфікаван-нымі майстрамі.

Жыхар вёскі Перароў, нось-біт традыцый вырабу чоўноў Леанід Швец, з дзяцінства валодае рамяствамі па апра-цоўцы дрва — старынкам, цысларскім, даўбёжным, якім яго навучыў дзед. Вырабляць чоўны мужчына навучаўся ў 1990-я, пераняўшы сакрэты рамяства ў ад мясцовых май-строў Віктара і Васіля Маслаў. Ад Васіля Масла навучаўся рабіць човен і яго сын Уладзі-мір, які цяпер жыве ў Расіі, але штогод вяртаецца на радзіму ў бацькоўскую хату і па паўгода жыве тут.

САКРЭТЫ РАМЯСТВА

Прагаве вырабу чоўна да-волі праймакці — нават калі майстраваць бесперапынку з раніцы да вечара, ён займае каля двух-трох тыдняў. Але за-вычай, працуючы ў спакой-ным рэжыме, майстар траціць на выраб аднаго чоўна каля паўтара — двух месяцаў. Самае важнае пытанне тут — падбор драўніны. Човны робяцца вы-ключна з дуба, прычым пе-равага аддаецца дрэвам, якія самі паваліліся з тых ці іншых прычын, а не былі спілаваныя, бо падчас пілавання і падазення драўніна можа трэснуць, што прывядзе да ўтварэння пра-

дольных расколін і не дазво-ліць вырабіць якасны човен. Драўніну таксама неабход-на хавашь ад сонечных про-мінцаў і паліваць валою, каб яна не трэснула. Наогул жа гато-ваць човны нядлаўнага агула-вечна, у Перарове дагэтуль захоўваюцца сем чоўноў, якія служыць ужо на працягу палю-вы стагоддзя. Гатовыя човны таксама захоўваюць прыго-днымі ў валдзе, што падаўжае іх даўгавечнасць.

Чоўны, зробленыя рукамі дзядоў і прадзедаў, цэняцца палешукамі за хуткі ход і бяшумны рух у прыбярэжных зарасцях, што вельмі важна пры рыбалцы і паляванні на птушак, а таксама за доўгую службу без рамонту. Да таго ж у вадзе драўніна робіцца толькі мацнейшай. Пры кіраванні чоўнам не трэба моцных высілкаў, толькі лёгкі дотык да вады вяслом

дольных расколін і не дазво-ліць вырабіць якасны човен. Драўніну таксама неабход-на хавашь ад сонечных про-мінцаў і паліваць валою, каб яна не трэснула. Наогул жа гато-ваць човны нядлаўнага агула-вечна, у Перарове дагэтуль захоўваюцца сем чоўноў, якія служыць ужо на працягу палю-вы стагоддзя. Гатовыя човны таксама захоўваюць прыго-днымі ў валдзе, што падаўжае іх даўгавечнасць.

ГОНКІ НА ЧОўНАХ?

Леанід Швец з 1998 го-да вырабў ўжо восем чоўноў, найноўшы з іх быў выкананы акурат на замову Нацыяналь-нага парка "Прыпяцкі" для дэманстрацыі падчас фести-валю этнакультурных трады-цый "Кліч Палесся", які сёла-та адбываецца ўжо сёмы раз і праходзіць 20 жніўня ў агра-гарадку Ляскавіч Пётрыкаў-скага раёна. Яшчэ адзін човен можна пабачыць у Музеі пры-ролы Нацыянальнага парка, ён з'яўляецца неад'емнай част-кай экспазіцыі падчас распе-веду аб рыбалоўцы і паліўні-чых промыслах палешукаў.

Ужо нарытоўвацца драў-ніна для вырабу новага чоў-на — муркуецца, што ў На-цыянальным парку "Прыпяцкі" будучы годна спабарніцтва па сплыве на традыцыйны па-лескія човны. Таксама ў Ляс-кавічах плануецца наладзіць і майстар-класы для тых, хто жадае навучыцца вырабляць човны, — а значыць, будзе за-бяспечана перамясць гэ-тага традыцыйнага рамяства.

Антон РУДАК

Рэклама — рухавік кіно?

Які і пра што павінен быць беларускі фільм, каб кінатэатры збіралі на яго поўныя залы?

Напярэдадні калегі Міністэрства культуры, прысвечанай, у прыватнасці, беларускаму кіно, "К" правяла апытанне. Знаёмцеся з найбольш цікавымі адказамі і далучайцеся да размовы.

АСЯ, WEB-ДЫЗАЙНЕР, 26 ГАДОЎ:

— Першая дзятка спісу самых касавых фільмаў уключае фэнтэзі, фантастыку, фільмы-катастрофы, прыгоды, мультфільмы, камедыі. Папулярнаста карыстаюцца экранізацыі вядомых твораў, карціны, заснаваныя на рэальных палешу, біяграфічныя стужкі. У любі-бой з гэтых формаў беларускае кіно можа стаць папулярным, быць злітарам кінапрадуктам, я-кне палеша. Гадоўна, я-кне "той самы" сюжэт, "та-го самага" героя. Магчыма, гэта мультфільм ці анімашыны фільм на аснове кнігі Яна Бар-шчэўскага "Шаляціш Завалыня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях". Абавязкова на такі б скардзіца ў кінатэатр.

Беларускім кінаанімакам бракуе малулінай, эфектыў-най і шырокай рэкламы, таму пра іх мала ведаюць. Напры-клад, сёлета выйшла крэміналь-ная камедыя рэжысёра са Свет-лагорска Уладзіміра Зінкевіча "Сардэчна запрашаем у сям'ю". Навушы роду ўнікальныя пра-чытанне трагедыі Шэкспіра "Ра-мза і Джульета", але са ішчаслі-вым канцом і прыгожым відамі Мінска. Заслугоўваюць увагі і іншыя стужкі, якія асабіста мне вельмі падабаюцца: "Белыя росы", "Ідзі і глядзі" (сумесна з "Масфільмам"), "Вос гэта ка-ханне!" (сумесна з Расіяй), се-рыялы "Пашалунка Сакрата" і не толькі.

Думаю пасля свайго ўзлеў у апытанні "К" знайчас час, каб паглядзець якія-небудзь ачы-ныя фільмы, прасякнутае. Але трэба, каб яны зачаліся не толькі душы, але і вочы. Бо не з'яўдзі-чалася хоча шэкажкі сэнсвайнай нагрукі. Часам гэта лёткі фільм з высокай якасцю выявы.

Думаю пасля свайго ўзлеў у апытанні "К" знайчас час, каб паглядзець якія-небудзь ачы-ныя фільмы, прасякнутае. Але трэба, каб яны зачаліся не толькі душы, але і вочы. Бо не з'яўдзі-чалася хоча шэкажкі сэнсвайнай нагрукі. Часам гэта лёткі фільм з высокай якасцю выявы.

КІРЫЛ, ТЭХНОЛАГ, 35 ГАДОЎ:

— Пра навінкі беларускага кіно нічога не чуваць. Аб замеж-

ным — чую, а аб родным — не. Дзўны парадокс. Міркую, што вельшч пра новую прадукцыю толькі ў вузкіх колах знаўдча "Беларусьфільма".

Неякі мне на слых трапіўся фільм, але толькі таму, што ён уздэльнічаў у нейкім буйным фестывалі, калі не памыліўся. Захаў паглядзець. Але неўза-баве забудуся. Так што і пра яго не надта доўга гаварылі.

Своечаасова і пастаянная рэклама — вось што дапаможа папулярнасці нашага кіна-матрафа. І калі будзе інтрыга сюжэту, рэкламы, тызераў, трайлеры і ўсяго астатняга — тады людзям будзе цікава і яны з задавальненнем пойдуч у кінатэатр. Мне здаецца, трэба па-вучыцца ўсёму гэтаму ў замеж-жа. Запавычыць нейкія прыёмы. Чаму б і не?

Думаю пасля свайго ўзлеў у апытанні "К" знайчас час, каб паглядзець якія-небудзь ачы-ныя фільмы, прасякнутае. Але трэба, каб яны зачаліся не толькі душы, але і вочы. Бо не з'яўдзі-чалася хоча шэкажкі сэнсвайнай нагрукі. Часам гэта лёткі фільм з высокай якасцю выявы.

ВІКТОРЫЯ, МЕДЫЦЫНСКАЯ СЯСТРА, 25 ГАДОЎ:

— Беларускі фільм і поўныя залы — на далены момант гэта нават гучыць смешна, на жаль. Будзем аб'ектыўна: фін-ансаванне невялікае, і добрай "карцінкі" нам не ўбачыць для фантастыкі ці крутовага баевіка, такога, што іпсер карыстаецца (папулярна). Таксама не ўбачым і класных акцёраў, сінэзастраў, рэжысёраў.

Беларускае кіно не гляджу. Часам нешта іду па тэлевіза-ры, магу зірнуць. Вос неак раз глядзела серыял, а потым муж сказаў, што гэты нашы вытвор-чаныя фільмы і не ведаю. Пра кі-но аптотных фільмоў ўвогуле нічога не чула. Нават не ведаю, дзе яго шукаць (смяецца). Відзят, дры-навая рэклама ў нашага кіно. Мір-кую, гэта таксама вялікая пра-блема. Бо, калі б была рэклама, людзі воліяў-ніволіяў запікаві-ліся. У сучасным свеце рэкла-ма — магутны інструмент для прыцягнення аўдыторыі. Сто-лькі платформ для праасваення прадукту: "Інстаграм", "Цік-ток", "Фэйсбук". Нават вольме менш сучасныя метады праасо-вання — білборды, нейкія пла-каты, улёткі. Нічога гэтага няма. Узнікае пытанне: чаму ж? Калі

выходзіць новае замежнае кіно, усё адразу аб ім даведваюцца. У асноўным праз сацыялкі. Рэкла-ма сама высокае, ты дзеля гэта-га нічога не робіш.

АНТОН, ШКЛАВАР, 27 ГАДОЎ:

— У нашай краіне шмат пры-гожых месцаў. Калі ўзяць за аснову захапальны сюжэт, то цалкам можна сабраць вялікую залу ў кінатэатрах. Апроч сю-жэта, неабходна пераканаўчая ігра акцёраў. Немаважны мо-мант — якасць здымак.

З сучасных беларускіх філь-маў глядзель з жанкай не так да-ноў "Вульпіры" і "Спаіс Бойз". У вольны час вывэршылі паглядзець кіно. Замежныя шмат бачылі. Тады ў галаву прышла думка пра-йсціся па айтчынным. Выбра-лі і раздзелах "фільмы" краіна вытворчасці "Беларусь" — так і знялішы гэтыя карціны.

На напале здуўленне, фільмы спадабаліся. Нядарныя. "Ву-льпіры" зачалі ажрас якасцю выявы. А "Спаіс Бойз" ажрасва пакаўз усе фарбы настустваў ухыванява наркотыкаў. Вельмі жорстка, але жышчывы і праўдзі-вы фільмы. Ён заснаваны на рэ-альных падзеях. Гэтая гісторыя не адзінаквы выпадак, на жаль.

Маладзь мала ведае аб су-часным беларускім кінамато-графе, таму што ў асноўным усё адлаюць перавагу замежнаму, дзе шмат розных спецефектаў, а сюжэт немудрагелісты. Возьмем таго ж "Чалавека-паўка". Зды-маюць рэмейкі ледзь не кожны год, але людзі ідуць на прэм'е-ры зноў і зноў. Ён падабаецца. А ўсё таму, што боруць класных акцёраў, усёе са палішпаецца якасць відэа, ну і, вядома, магут-ны спецефекты. Вос і сакрэт высокіх касавых збораў.

МАРЫНА, КАНДЫТАР, 45 ГАДОЎ:

— Беларускія фільмы ў мяне асацыююцца толькі з вайсвай

тэматыкай. "Беларусьфіль-ма" заўсёды здымаў вяр-тыя, мошныя фільмы пра вайну. У нашага кіно вядлікі патэнцыял менавіта ў гэтым напрамку, бо тэма вельмі блізка нашаму нутру. Але на спыску больш расій-скіх фільмаў пра Беларусь ці фільмаў, знятых сумесна. Адзін з любімых — "У жніўні 44-га". Пераглядзець з мужам амаль кожны год. Але знята гэта карціна з Расіяй.

Была так: гляджу фільм, ду-маю, што беларускі, таму што ў кадрах нашы кравідзі, а по-тым даведваюся — альбо расій-скі, альбо сумесна зняты. Можна, прычына ў тым, што там бюджэты большыя?

Глядзела ў асноўным класіку мінулых гадоў. "Ідзі і глядзі", "Дзвучынка шукае бацьку", "Людзі на балоце", "Белыя росы". А пра сучаснае — нічога не ведаю і не чула. Мо і бачыла нешта, але не зважала на вы-творчасць.

Якія даведваюцца людзі пра фільмы? Праз рэкламу. Рэкла-ма ў інтэрнэце, білборды. А на-шае, айтчыннае кіно, не рэкла-муецца.

Каб сабраць поўныя залы, "Беларусьфільму" самы час рабіць прадукт больш высока-га ўзроўня: выява HD-якасці, добры гук, яркі, чэпкі сінэ-ры, цікавая дыялогі і шмат іншага.

АРШЭМ, АКЦЁР, 31 ГОД:

— Трэба адвозціць ваенную тэматыку на другі план. На першы — вылучыць лёгкую, ненадакладліваю камедыю на фоне Мінска, каб у кінатэатры зняць якасныя мясціны і нады сплаватыся. Гэта незатратна, але ў той жа час можа прыва-біць аўдыторыю. А сінэзастра і рэжысёра лепш запраіцца расійскіх, якія маюцьшы буд-учы.

Гэта, вядома, мае суб'ектыў-нае меркаванне. Дзі і з многімі фільмамі такая сітуацыя, што ствараюць расіяне, а "Беларусь-фільм" выкарыстоўваецца ў якасці здымацкай пляцоўкі.

Якія беларускія фільмы ма-гу вылучыць? "Бураціна", "У жніўні 44-га", "Паводыр", "Снайпер". Чоў пра новы се-рыял "Полым пад попялам". Магчыма, асноўная пра-блема "Беларусьфільма" ў фін-ансаванні і недахопе годных кадраў? Ну і, вядома, мала дзе афішуюцца нашы навінкі.

Вядома, для таго каб стварыць фільм, які зьбірае

прагалды, неабходна ўлічыць усё аспекты і сабраць каманду прафесіяналаў: добрага сінэ-застра, рэжысёра, апэратураў, акцёраў. Таксама трэба праводзіць вялікія рэкламныя кампаніі. Але на гэта патрэбныя грошы. А наколькі мне вядома, фінансаванне "Беларусьфіль-ма" мінімальнае. Як з такім фінансаваннем наогул можна зняць годныя карціны — не зразумела.

Давайце паглядзім на замежжы. Там, калі выдзеляюцца сродкі на фільм, гэтыя грошы потым трэба будзе вярнуць. А каб іх вярнуць, неабходна зняць якасны прадукт, які зьбі-рэ касы. Гэта значыць, рэжы-сёр імякнута зарабіць грошы. У яго ёсць матывацыя. І гэта павінна. Можна, калі б і ў нас было так, то што-небудзь маг-ло змяніцца ў лепшы бок.

Каб сабраць поўныя залы, "Беларусьфільму" самы час рабіць прадукт больш высока-га ўзроўня: выява HD-якасці, добры гук, яркі, чэпкі сінэ-ры, цікавая дыялогі і шмат іншага.

Трэба адвозціць ваенную тэматыку на другі план. На першы — вылучыць лёгкую, ненадакладліваю камедыю на фоне Мінска, каб у кінатэатры зняць якасныя мясціны і нады сплаватыся. Гэта незатратна, але ў той жа час можа прыва-біць аўдыторыю. А сінэзастра і рэжысёра лепш запраіцца расійскіх, якія маюцьшы буд-учы.

Ганна САКАЛОВА

Можна нешта запавычаць у замежнага кінаматографа, бо ніхто ж не забараняе. У XXI стагоддзі жывём. Ідзі жа шмат. Вядома, для таго каб стварыць фільм, які зьбірае

Рэцэпт “Любоўнага напою”

Выпіць да донца “Любоўны напоі” і спазнаць ад яго асалоду цяпер вельмі проста: дастаткова наведаць Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр Беларусі ў пазначаны гэтай назвай дзень. У новым сезоне зрабіць гэта можна будзе ўжо 8 і 9 верасня, 1 кастрычніка — і далей у адпаведнасці з афішай.

Запісвайце інгрэдыенты: добрае лібрэта камічнай оперы, да якога паслядоўна прыкладалі сваю ролю літаратары Сільвія Малаперта, Стэндале, Эжэн Скрыбэ, Фелічэ Рамані і, нарэшце, галоўны рэжысёр нашага Вялікага тэатра — кратыўная Ганна Маторная (яе версія, надрукаваная ў праграмыцы, — асобны выхаталонны твор мастацтва); дуодэна музыка Гаэта на Данііціці, што выводзіць на першы план найлепшыя здыбыткі бельканта; рухавая сцэнаграфія Андрэя Меранкова, дзе ёсць мора,

пляж, карабэль і некалькі лодак, у тым ліку адна падводная; шыкоўныя сцэнічныя строй Любоўі Сідзелінявічэ — наўпрост дэманстрацыя летняй моды, уключачы прызначаную для венецыянскага карнавалу ў пачатку другой дзеі; мінусіва і пікаўны рэжысёрскі прыдумак і аметныя героўі, характар якіх змянялася разам з выканаўцамі (у цэнтральнай партыі Немырына можна будзе пабачыць акно сем розных тэнараў — і шпораз атрымаецца іншы спектакль).

Шкавоцка сапраўды шмат, і многія з іх з’яўляюцца спа-сылькам да іншых твораў і відаў мастацтва. Дарэчы, такі прыём быў закладзены ў оперу ў час яе ўзнікнення — амаль два стагоддзі таму. Літаральна ў самым пачатку Алізіна чытае старадаўняе паданне пра Трыстанта і Ізолду (дакладзі, што аднайменны опера Рыхарда Вагнера з’явілася намнога пазней) — і далейшы сюжэт уявіць сабой не што іншае, як іранічную інтэрпрэцыю легенды, шмат у чым прадаказваючы сучасны по-стмадэрн. Пра такі “на-мскі постмадэрну” сведчыць і матыў псеўдадэкара, што выдзе адлік ад старадаўніх пляшавых камедыі і скарыстаны на некалькіх гэтых Мала-пера, і апоўдні пра салданкі флірт на пастой, што часта прысут-

1873 г.
Нарадзіўся 29 лютага ў мястэчку Пярэня Нельскага павяце Віцебскай губерні (цяпер — Віцебскай раён Пскоўскай вобласці Расіі) у сям’і праваслаўнага саптар.

1887 — 1893 гг.
Падарэка сям’і каляровае на малюванні ў Віцебскаму дубоўніку сямейнаму, якому кожна блісуча закляне пра б гадоў.

У семінары, акрамя царкоўных навукаў, атрымаваў судоўныя веды ў галінах арыфметыкі, літаратуры. Акалоўвае некалькімі старакітнымі мовамі: грэчаскай, лацінскай, сцроўнаславянскай. Тут жа атрымаваў і горады досвед малювання.

◀ “Дваіны партрэт”, 1909 г.
Краснадарскі краевы мастацкі музей ім Ф.А. Каваленка

Рыгор Баброўскі 1873 — 1942 гг.

Беларускі, расійскі, савецкі жывісец і педагог, член Ленінградскага саюза мастакоў.

1893 — 1900 гг.
Непладан на супраць бакароў, едзе ў Пецярбург, дзе паступае ў Вышэйшае мастацкае вучылішча пры Імператарскай акадэміі мастацтваў. Займаецца ў майстарні Ім Ратна. Пейзажы і партреты жанры вылучаюцца яго творчым кірункам.

1904 г.
Вяртаецца ў Пецярбург, настаячыне ў Паспелінай школе таварыства падтрымкі мастацтваў.

1904 — 1905 гг.
Трапіць у Парыж, дзе пачынае сваё веданне класічнага і сучаснага мастацтва, наведваючы заняткі ў акадэміі мастацтваў і напываючы мастацтвам з французскіх музеяў.

1917 — 1930 гг.
У паслярэвалюцыйныя гады шмат удзельнічае ў выставках, прымае ўдзел у стварэнні педагогічнай дзейнасці, выбіраецца старшынёй першага прафсаюза мастакоў Пецярбурга (САРБАС).

1941 — 1942 гг.
Пачатак вайны сестры ў Ленінградзе, дзе застаюцца падчас блокады да апошняга дзёна жывы і памірае ў жніўні 1942 г. ад дыстыфіі. Дагледаны жэстак аб смерці і пахаванні няма.

“Кала рані”, 1916 г.
Івануўскі абласны мастацкі музей

“Італьянская вуліца”, 1916 г.

1909 г.
Сярод вучнёў Баброўскага быў і Марк Шагел, які навукаўся ў яго жыццям на прагу год.

На Міжнароднай мастацкай выставе ў Мюнхене атрымаваў ад аўтаркатага журы залаты медаль 2-й ступені. А праз чатыры гады быў узнагароджаны Вялікімі залатымі медалімі. Удзельнічае ў іншых буйных міжнародных выставках у Рыме, Нью-Ёрку, Венецыі.

Здзісьненне шэраг падражкоў па мастацкіх цэнтрах у Італіі ў 1910-х. Неадарозка наведвае востраў Капры, дзе знайоміцца і збліжаецца з Масімам Горкім, імя Баброўскага неадарозка іздаецца ў лістах пісьменніка.

На Капры мастак стварыў серыю здымаў з мясцовымі кравадзімі.

ваная бізнес-лэдзі, якая прагне каханна, ды баіцца яго.

Ізланы Немырына — Юры Гарадзецкі, босяка прыгажосць тэмбу якога прызначана акур-рат для гэтай парты, асабіва ў знакамітым Рамансе. Але справа не толькі ў гэтым. Артыст ства-рае больш глыбокі, чым у іншых салістаў, папраўдзе шматлі-чы вобраз. Аляксандр Міхнок і Віктар Мендзелеў імякнуча акцэнтаваць камічны складнік оперы. Першы з іх — за кошт не-дарэчных сітуацый, у якія увесць част трапляе героі, што набліжае апоўдні да камедыі становаішч. Другі — праз ап’яненне, што з моманту набываць напою прак-тычна не пакаіла перанажка. Гарадзецкі ж малюе не толькі смешына, але і найперш тра-гічнага “маленькага чалавека”.

Надалей, вядома, складзі буд-дзі змешчана, абнаўляюцца — сачыце за афішай!

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Дыялог на палотнах Слова пра творцу

У гарачы жывіненскі дзень душа беларускай мастачкі Людмілы Кальмаевай узнеслася да нябёсаў. Гэта здылося ў той момант, калі яна пасля хваробы выправілася ў сваю майстарню, якая знаходзілася ў прыбудове да млына ў гарадку Мідэлбург, што ў іскандэрскай кіраванні ад Арнамаўдана, дзе і жыла апошнія трыццаць гадоў Людміла Міхайлаўна.

Не цяперлася ёй дакрануцца да сваіх палотнаў. Трагічны выпадак, на вялікі жаль, спыніў жыццё вядомай беларускай мастачкі.

Людміла Кальмаева

Людміла Кальмаева была частай і жаданай госцяй у Беларусі. Тут у яе засталося шмат сяброў і калег, вучнёў (пятнаццаць гадоў выкладання ў Беларускай дзяр-жавнай акадэміі мастацтваў не прайшлі дарэмна), сям’я — ма-ма і брат. Але яна прыязджала не толькі ў госці. Прымала ўдзел у пэньёрах — з адным з першых жывісецкіх пэньёраў ў Друі. Ад-крывала персанальныя выста-вы — у Палаты мастацтва, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Нацыянальным мастацкім музе-е. Дыя сама запрашала да сябе калег, якія неадарозка гаспа-валі ў яе доме ў Галандыі.

Змешча, яе памятаюць у Мін-ску ўсе. Здаваліся прыемную ўсёмушкі і добразвучылі поірк, шырае імякненне да сустрэч і размоў пра мастацтва, жаданне

заставацца актуальнай і цікавай гледачам менавіта тут — на рад-зіме. Там, у Галандыі, куды яна паехала ва ўзрасце 46 гадоў ра-зам з мужам-англійчанам, Люд-міла Кальмаева так да канца і не адчула сябе “сваёй”. Так і не прывыкла жыць у маленькім пяці-цім гарадку з насельніцтвам пяці-тысяч чалавек, таму часта ездзіла ў Амстэрдам — проста так, каб пагуляць на вуліцах і галерэях, згадаваць шумны, напоўнены творчымі шматгадзіннымі па-сыдзелкамі ў майстарні Мінск. Доўга прывыччалася да таго, што не маюцца стаяць плакатам-ста не знайшоў волютку ў сурэй-скай краіне. Тут усе абодвае на-адварот: жыліца стаў асноў-ным заняткам, а плакат — вы-

палковасію і выкарыстоўваўся пераважна для ўласных выста-вак. Часта ў размовы з сябрамі з сумам згадвала, што мисцовы кіраўнік савета па культуры акру-гі Зеландыя (так звалася пра-вінцыя, дзе жыла Кальмаева) абзначыў яе месца ў мастацтве сядрот твораў XIX стагоддзі і даваў: паколькі, на жаль, усе яны адшлі ў іншы свет, ёй не ўдалася імі выявіцца. І Люд-міла Міхайлаўна з удзялівай ёй смеласцю і шчырацю распча-на сваю мастакоўскую біяграфію наою — амаль з чыстага аркуша.

Так усе жыццё здаралася часта. І калі ўпершыню малювала ў лі-цішніце апу і тую ж кампазіцыю з домікам, ітшункай і дрэвам, па-куль не сустрэла ў 10 гадоў мас-

така — мужа нінькі-полькі Івана Кота, які лёгка адлюстраву ў дзі-цячым альбомчыку каляровымі алоўкамі фантастычна прыгожыя краіны. Тады Людміла для сябе вырашыла, што няма нічога на свеце лепшага, як быць маста-ком. І калі, прачнуўшыся 4 гады ў гэтаральна-мастацкім інстыту-це на адзіелены моды і тканін, арузумела, што гэта не яе, рачу-ча пакінула навучанне ў Мінску і па-ступіла ў Эстонію, на адзіеліне-не графікі Эстонскага мастацкага інстытута. Прыбалтыйская аду-кацыя моцна паўплывала на яе выяўленчую мову, паспрыяўшы адметнай метафарычнай воб-разнасці яе работ, асабіва — гэ-таральныя пакіяты. І калі, пасля пятнашці гадоў вельмі паспяхо-вай выкладчыцкай працы ў Бела-рускай акадэміі мастацтваў, дзе распрацавала ўласную метадку навучанна акваральным жы-віце, пакінула ралізму насустрэч неадарозка ёй Галандыі. Яе чакаў нідэрска шых адпачынку, які на-куль адбітак на работы мастачкі. Гады пакінуўшы пошукі самой сябе на чужыне — партреты на заказ, курсы ікананіі ў акварэ-лі для людзей сталага ўзрасту, карыны-Фенітэці, партрэты, ма-лянонкі, скульптуры і кераміка... Пры гэтым да апошняга дня яна заставалася сябрам Беларускага саюза мастакоў.

Часта згадваў нашу першую сустрэчу з Людмілай Кальма-вай ў 1986 годзе, калі з групай студэнтаў мастацкага адзіелі-нага тагачаснага імяч Беларуска-га дзяржаўнага тэатральна-мас-тацкага інстытута я трыпіла на творчую практыку ў Ленінград. А кіраўніком групы была якраз Людміла Міхайлаўна. Гэтыя два трыпі ўявіліся сапраўднай каз-

кай. Сонца, Неўскі праспект, шматлікія экскурсіі і сустрэчы, дэжурыства ў чаргах па начах, каб трапіць у Кунсткамеру, веча-роўны пасядзелкі з размовамі “за жыццё”, белыя ночы і разведзе-ныя масты, інтэрнат Мухінскай вучэльні, Эрмітаж, дзе здыкучы Людмілаевай мы глядзелі ў архіваў арыгіналы малюнкаў класікаў... Прайшоў час, які развёў нас па розных творчых шляхах. Там болшы кутка налічылі 1991-ш, які прынес з сабою аг’эзі Люд-мілы Кальмаевай з Мінска. У 2011 годзе ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва рыхтавалі яе персанальную выставу. Гэта была шчаслівая магчымасць ал-навіц знаёмства з Кальмаевай, а імяч і набыць для калекцыі му-зея яе новую работу “Ма Галанд-ыя”. Называўчы яскравы твор, на якім перадалены асабісты перажыванні мастачкі.

Апошнія работы Людмілы Кальмаевай аўтабіяграфічныя. Каб адолец ізалючы і адсут-насць сяброў-мастакоў, яна вяла дыялог на палотнах з вядомымі майстрамі мастацтва мінулага. А імяч з захапленнем малыва-ла партрэты, нават проста твары людзей у розных эмацыянальных станах — у іх ёсць горчы і на-стаўліва, адчай і мальба, іронія і спакуванне. Гэта, па сутнасці, псіхалагічны дзіеннік мастачкі, у якім яна знайшла адлюстраван-не кожнаму з нас і самоў сабе. І ён застаецца сведкам той веч-насці, на фоне якой так хутка “заграля” яе жыццё.

Наталля ШАРАНГОВІЧ

АЎТОГРАФ З БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

У Беларусі запанёміцца з карцінай Баброўскага імяч “Карпаратыйнаў галерыя “Арт-Беларусь” “Белгаларамбана”. У прыватным зборы завуваюцца тры творы мастака.

Выкладу ў петраградскіх дзяржаўных свабодных мастацка-навуальных майстарні, які быў адарозка ў 1918 годзе змест акадэмічнай Імператарскай акадэ-міі мастацтваў, з чым часу рафармаваны ў вышэйшай мастацка-тэхнічнай майстарні, а потым у вышэйшай мастацка-тэхнічнай інстыту.

“Летам. Ветраны дзень”, 1920—1930 гг.
Карпаратыйнаў калекцыя “Белгаларамбана”

Сустрэча з Радзімай

Восем незабыўных здзен правёў у Смаргоні пецяўбуржац з паўвекавым стажам рэжысёра-балетмайстра Міхаіл Лужынскі, заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі

Ціха, чыстая, у бунні зеленыя сады і стракатаці колеткі сустрэлі яго ў ліпені Смаргоні... і сьві імпазэнтныя мужчына, бьшчам на машыне часу, зноў вярнуўся ў гады свайго незабыўнага юнацтва. Смаргонская зямля нарадзіла і дала пущыць ў жыццё многія выбітныя асобы. Яны шмат дзе бывалі, многае бачылі, моцць пахваліцца шматлікімі дасягненнямі. Але прызнаюцца, што часам бывае невясёлыя: цісне сэрца і нейкі нябачны голас кліча іх дадому, на малую радзіму. Адсюль у сярэдзіне 1960-х ён узвў старт у цікавае прафесійнае жыццё.

ПАД ГУКІ ПАЛАНЭЗА

Міхаіл Пятровіч нарадзіўся ў вёсцы Машолына, дзе прабыў шэсць гадоў. Потым яго бачкі вырашлі перабрацца ў горды ў прыватны дом, адразу за рэчкай Гервяткай. Восем класаў Міша адвучыўся ў СШ №1, апошняы тры — у СШ №2. Высокі, фізічна развіты хлопцэ увесь час захапляўся спортам: баскетболам, валеіболам, лёгкай атлетыкай.

Адвойны сьбор-аднакласнік Міша Валодзь Шчаняін (будучы дзяржаўны дзея, дыпламат і пісьменнік) алтарналі за пакуль прывёў хлопца ў ансамбль песні і танца імя Агінскага — і такім чынам вызначыў прафесійны шлях Міхаіла.

«На той час Валодзь Шчаняін ўжо быў у складзе ансамбля, які толькі-толькі распачынаў сваю творчую дзейнасць. Я ж да танца танцаў ставіўся пабляжліва, мяне больш вабіў спорт, — успамінае Міхаіл Пятровіч. — Але аднойчы Валодзь усё ж згаваўся пайсці на рэпетыцыю. Ансамбль павінен быў ехаць на выступленне ў Мінск, а аднаго танцора не хапала. Мне давалося заняць вакантнае месца. Літаральна некалькі дзён рэпетыты — і пад гукі паланэза я выйшаў на сцэну Опернага тэатра рэспублікі. Так хвалюваўся, так баўўся... Выходзіў на сцэну першым, за мной — Міша Лазар, больш вопытны танцор...»

Спачатку шырмамі кіраўніком быў Ігар Цімаўраў. Хутка яго змяніў Слава Федарыч, які прыехаў з Трона па сваіх культурна-тэатральных. Слава быў у душойнай творчай форме — ён меў перадаў захапленне танцам. Неўзабаве я стаў салістам ансамбля».

Тры гады Міхаіл Лужынскі танцаваў у Смаргонскім ансамблі імя Агінскага (калектыў шмат гастраляваў, выступалі навалы ў Польшчы і ГДР). Пасля школьна юнак пайшоў у воеўска. Трапіў на службу ў марфлот. Навабранцаў прывезлі ў Ленінградскую вобласць, у прыгожае месца пад назвай Чырвоная Горка. Усіх хлопцаў сталі апраўнаць і адпраўляць на поўнач. А Міхаіла ніхто не апраўнае...

Выступленне ансамбля імя Агінскага. Міхаіл Лужынскі (у цэнтры злева)

— Можна, мне вяртацца назад у Смаргоні? — пакажартаў юнак.

І тут адзін старэйнікі адмірал адважыўся:

«Калі будзеце добра сябе падукаць, — пойдзеце ў эстраду ансамбля «Хвалі». Праз паўгода там мабілізуюцца танцор, зоймеце яго месца, а пакуль пабудзеце на Чырвонай Горцы.

У характарыстыцы хлопца пазначылі, што ён быў танцорам у ансамблі Агінскага. Адмірал прапачтаў гэта, ашаніў знешні выгляд навабрана — і вызначыў далейшую ваенную і творчую кар’еру смаргонца.

«Праз паўгода я сапраўды аказаўся ў Ленінградзе, у матроскім клубе, — успамінае Міхаіл Пятровіч. — Але аднойчы Валодзь усё ж згаваўся пайсці на рэпетыцыю. Ансамбль павінен быў ехаць на выступленне ў Мінск, а аднаго танцора не хапала. Мне давалося заняць вакантнае месца. Літаральна некалькі дзён рэпетыты — і пад гукі паланэза я выйшаў на сцэну Опернага тэатра рэспублікі. Так хвалюваўся, так баўўся... Выходзіў на сцэну першым, за мной — Міша Лазар, больш вопытны танцор...»

ТАНЕЦ — ЖЫЦЦЁ

Пасля арміі Міхаіл вырашыў застацца «на берагах Нявы», паступіў у Ленінградскі інстытут культуры і мастацтва на рэжысёрска-балетмайстарскі факультэт. «Я ўзрадуваўся, што больш хачу тварыць — ставіць танцы, а не танцаваць. Хача мяне запрашлі ў «Бярозку» (Дзяржаўны акадэмічны харэаграфічны ансамбль, які быў створаны ў 1948 годзе і існуе дагэтуль). — Заўв. аўт.)»

У інстытуте я атрымаў душойную адукацыю. Сярод майх педагогаў — Барыс Якаўлевіч Брэўгадз, Аляксандр Рыгоравіч Ліўшын — салісты Ленінградскага тэатра оперы і балета імя Кірова (пазней — Марыўнскага). Выдатная асоба і выканаўца.

Калі вучыўся, увесь час працаваў. А пасля заканчэння інстытута размеркаваўся ў

Два сябры — два мэтры: заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Беларусь Уладзімір Церабун (злева) і заслужаны дзеяч культуры Расійскай Федэрацыі Міхаіл Лужынскі

Ленінградскі Палад пінароў, што на Невскім праспекце — у былым Царскім палацы. Там займалася 14 тысяч дзяцей. Я стаў працаваць у ансамблі песні і танца імя Іаака Дунаўскага. Літаральна паўгода прабыў там педагогам, а потым — гадоўшым балетмайстрам, узначаліў балетную групу (500 чалавек — дзеці ад 6 да 17 гадоў). З калектывам мяне шмат дзе пабывалі. Фінляндыя, Швецыя, Кітай, Японія, ЗША, Балгарыя, Югаславія, Літва, Латвія. Масква, Мінск, лагер «Артак»... Выконвалі танцы народаў свету».

Трыццаць гадоў адпрацаваў Міхаіл Лужынскі гадоўшым балетмайстрам ансамбля. На свой паўвекавы юбілей, у 1998 годзе, атрымаў званне «Заслужаны дзеяч мастацтваў Расійскай Федэрацыі».

Быў арганізатарам і мастацкім кіраўніком Міжнароднага фестывалю дзіцячых харэаграфічных калектываў «Неўская вясёлка», узначальваў журы Міжнароднага фестывалю дзіцячых харэаграфічных калектываў «Салот талентаў» і іншых. Здымаўся ў знішчэнных роліх у кінафільмах «Дзедзька», «Неўскі-22», «Пілейны», «Развітанне з Пецярбургам», фільм-балеце «Ганна на шыі».

Сярод важкіх узнагарод нашага героя — памятны знак Сена-та Кангрэса ЗША, сяброраны знак Пашаны таварыства «Фінляндыя — Расія», юбілейны медаль да 300-годдзя Санкт-Пецярбурга.

Дасягнуўшы пенсійнага ўзросту, пайшоў на адпачынак, але праз тры гады ўзвўў сваю творчую дзейнасць. Віктарыя Вітал’еўна, жонка Міхаіла Пятровіча, папрасіла паставіць спектакль у гімназіі № 261, дзе

нас — танцоўра, музыкаў, спартсменаў, для ўсіх дзяцей горада — быў Настаўнікам. Калі бышоў на вуліцы, адразу адважылася: Ілзе Асоба. Навічачыню чалавек — пакінуў такую вялікую памяць пра сябе ў сэрцы кожнага з нас.

Пабываў і каля свайго дома. Пастаў, пасумаваў, паўспамінаў былое. Пасля смерці маці хату я прапаў, каб не развалілася. Цяпер не ведаю, хто там жыве. Нейкія новыя гаспадары.

Дарчы, у Смаргоні я жыў у Шыдлоўскіх. Таццяна, мая аднакласніца, з мужам мяне гасціліна прынялі, у Раі Фішчыкова пабываў на дачы і з іншымі сябрамі юнацтва сустрэўся.

«На працягу ўсяго жыцця я працянаюся кожную раніцу з думай пра Смаргоні. Як мае аднакласнікі, сябры? Як там усё?.. Кожны дзень (а сплю я вельмі мала) падмаюся, саджусь і успамінаю. Вулішчы і твары, твары, твары.

Смаргоні цяпер такой прыгожай стала. Прыемныя ўражанні — ад бульвара (вуліцы Савецкай), які адрамантавалі да аднаго ўрадка. Але шчырока, я павольна іду — і люблюся наваколлем. Люблю архітэктур Смаргоні. Касцёл Міхаіла Архангела, новая царква... Эстрада душойная — рака, папівіць... А помнікі, што ўстаноўлены ў горад, да большасці з іх прыкладу раку мой сябар, мне гэта ўтрыва прыемна. Радуюся за яго поспехі.

Валодзь мне праўдз экскурсію на Мемарыяльным комплексе памяці герояў і ахвир Першай сусветнай вайны. Паўтары гадзіны мы там прабылі, экскурсавод з іх атрымаўся называць душэўны.

Прайшоўся па магазінах, пабываў у двух рэстаранах — спадабалася, душойная атмасфера і абслугоўванне прыемнае, смаргонская кухня. Я ад’язжаў са Смаргоні з выдатнымі ўражаннем. І з прыемным адчуваннем. Га і з прыемным адчуваннем. Га і з прыемным адчуваннем. Га і з прыемным адчуваннем.

— Так. Спадаваўся, вы раскажаце... У спадчыну мама пакінула мне Біблію ў скураным пераплёце. Кнігу выдалі ў 1935 годзе ў Кракаве. Сорак гадоў Біблія прыжыла ў мяне ў Пецярбургу. Сёлетра я прывёў і перадаў у кніжку Зысіславу. Ён так урадаваўся падарунку! А мне так лёгка і прыемна стала ад таго, што і я нешта зрабіў добрае для Смаргоні.

Галіна АНТОНАВА, Смаргонь. Фота аўтара і з архіва Міхаіла Лужынскага

Культурна пакасілі, пагулялі, адпачылі...

Каторы год Бярозаўшчына здзіўляе ўсіх унікальнай культурна-масавай імпрэзай, якую можна аднесці да адной з самых відовішчых у раёне. Мерапрыемства закрэпа экалагічную сферу, спорт, рэміснства, мастацкую самадзейнасць і сямейны адпачынак.

XV Чэмпіянат па ручным сенакшэнні прайшоў 13 жніўня ў вёсцы Высокае. Спарторніцтва ладзілася ў рамках эка-фестывалю «Спораўскія сенакосы — 2022», які з кожным годам становіцца больш масавым: паўдзельнічаў ім, натаціцца прыгажосцю кравяўдзельнікаў прыроды, атрымаць яркія эмоцыі, сустрэцца з землякамі прыяздаючых гасцей з многіх рэгіёнаў. Ва-біць Рэспубліканскі біялагічны заказнік «Спораўскі» новымі напраўкамі па захаванні біялагічнай разнастайнасці балотнай расліннасці і мясцовых традыцый, сучаснымі праектамі. Дарчы, менавіта тут гняздуцца вяртыявы чароты і шчыне венерын чаравік, занесеныя ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь.

ВОЛАТЫ ПАЛЕСЯ

Найбольшую цікаваць ужо пяцінашты год выклікае, здавалася б, такая звычайная для сялян справа, як касьба. Знаходзіцца на мяжы жаладчых памешчыцкіх сіламі і паказваць сваё ўмяне абыходзіцца з касой, а яшчэ ўспомніць урокі жыцця бацькоў і дзядоў. Спарторніцтва праходзіць паміж камандамі, у асабістым заліку, а таксама сярод вiп-персона. Справа нідзельная — трэба скасіць траву на адлегласці 100 метраў, не забываючыся на якасць касавання.

Самых прытмых і працавітых паптрымляюць

Валдзім Пракаічук, футбаліст энергетыкаў

— Я ўжо і раней гуляў у футбол на балоне. Выступаў за розныя каманды. Але сёлетра мя з хлопцамі з майго рондага Белаэзерска вырашлі з’яліцца пад сцягамі энергетыкаў. І атрымаўся надронна.

Трымае месца — гэта, вядома ж, поспех. Мы рады дастанутому вышска. Тройх не пашанілава з дэсанамем, гулялі па вялікім коле ў пльз-оф, ну і ледзь-ледзь не хапіла удачы. Стаміліся жудасна, але затое вяртаеме дахаты з узнагародамі.

дзежка сельскага Савета Драгічынскага раёна Іноса Каласей і Опальскага сельсавета Іванаўскага раёна Галіна Варашылава, а таксама старшыня Бярозаўскага раённага адарганізатару і партнёр-фестывалю.

ФУТБОЛ НА БАЛОНЕ

Немала прахліўнаку і гледачу ў такога экалагічнага віду спорту, як футбол на балоне. Спарторніцтва прайшлі ўжо ў восьмы раз: удзельнічалі дзевяць каманд, сярод іх дзве з Кобрын і адна з Іваўшчынскага раёна.

На спецыяльна выдзеленае поле памерам 60х35 метраў з дзвюма брамамі выхадзілі па пяць палявых ігракоў з браманікам, ад якога шмат што залежыць пры такой незвычайнай гульні. Сустрэча праходзіла па два таймы, кожны — 13 хвілін. Футбалісты не звярталі ўвагі на топкае месца пад нагамі, адчайна атакуючы вароты саперніка. «Гол!» — раласна крычалі бальшечыкі, пададзёраўчы ігракоў.

Працавала на свяце і студыя настольных спартыўных гульняў. Можна было таксама выйсці на рынг з вядомымі беларускімі баксёрамі Магаметам Нуруллізіям і Ваганам Сафаранчам. А шпікртыя чэмпіённы сьвету па гірвоўм спорту Ігар Сімевіч, вы-

халзец з Бярозаўшчыны, паказаў майстар-клас па падыяццю гір, у тым ліку і на мезенцы, здзіўляючы ўсіх сваёй сілай.

ХВАЛІ ЯСЕЛДЫ

Кожны год «Спораўскія сенакосы» прапануюць гасцям нешта новае. Гэтым разам «фішкаяй» фестывалю сталі майстар-класы па сплыве на байдарках. Ахвочыя змаглі прапыльці па гадоўнай воднай арэтары Бярозаўшчыны — Ясельды — і адчуць раласць перамогі над іх хвалямі.

Хвалючыя паучылі падарыла турыстам і новай экалагічнай сямка працягам 650 метраў, дзе маюцца дзве паромныя пераправы і дзве вышкі, з якіх можна палюбавацца прасторамі поймы Ясельды і балотнымі краінамі. Дарчы, працуюць і стамыя калыванцыя птушак «Ясельды». Заказнік «Спораўскі» актыўна асвойвае ініцыятыўны развіццё воднага турызму ў даліне ракі. Цікаваы вынікі арганізавалі і мясцовыя сельскія саветы.

На раласць дзіцей сёлетра ўнесу быў зроблены вярочны гарадок. Таксама можна было працаваць на атракцыёнах. Спецыялісты Бярозаўскага аддзела па надзвычайных сітуацыях арганізавалі «Водную феерыю». А самай смельска змаглі падыскасіць кравяўдзельнікаў і святочнай пльоўшч з вы-

шны птушынага паletу, узляцеўшы на моталель-тапалана.

Сюпрызам стала падзея, якая не значылася ў афіцыйнай праграме. Адзін малады чалавек вырашыў у разгар свята зрабіць сваёй любімай дзіўчэнае прапанову рукі і сэрца.

СПАДЧЫНА ПРОДКАў

Майстры Бярозаўскага раённага цэнтра рамстваў і народнага клуба «Сукенне» ДзюАССіСі паказалі на экафэстывалю свае таленты.

Чачо тут толькі не было: значыць, магніты, пано і каршыні з эмблемай і відамі свая. Дзвёцца воблі рачычавыя драўляныя цапкі: ваверкі, зайчыкі, мідзельці, вожыкі, якія калісьці забавлялі іх бабулі і дзядулі. Лыняныя вырабы, плесценыя кошкі, белдзжэскае фарфурка, ручнікі нікога не пакідалі раўнадушным.

А Злітаска сарзаня школа прадставіла свой новае праект — «Пчаліную школу» і загакаваў «Вулей пытаньняў». У гэтай навукальнай установе адкрыты кабінет малярства, які папулярызуе гэты старадаўні занятка. Дарчы, на свяце можна было мёд пакаштаваць, тым больш ён тут асабівы — з балотных траў і лугоў.

І ўвогуле паласаваша было чым: юшка з карпа рыбагаса «Сялец», кілабасы і выдліна Бярозаўскага мясакансервага камбіна-та, прасмакі Бярозаўскага камбикормавага заводу, рыба спораўскіх традыцый, квас Бярозаўскага камбіна-та кааператываўнай прамысловасці...

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Святочны настрой забіспечвалі самадзейныя артысты. Сялецкі сельскі Дом культуры праслаў і палі «Жаночы батальён, вельмі запікаленаы сваяй беларускай гісторыяй і культурай.

Палац з атлантамі, або

Пра лёс забытага беларускага скульптара-разьбяра

Атланты Казлоўскага

На рагу вуліц Тройцкай і Завальнай у Вільні, колішняй нашай сталіцы, сотні гадоў стаіць сціплы двухпавярховы палац. На тле іншых будынкаў Старога горада адметны ён толькі гербам Тышкевічаў, які размяшчаюць на франтонне палаца, балконах, што больш за 150 гадоў з каменнай цярплівасцю трымаюць два атланты, ды памятнай дошкай, якая з 2017-га чарнее на белым баку палаца. Такіх на ёй сведчыць: "У гэтым будынку ў 1907 годзе жыў і працаваў Народны пазт Беларусі Якуб Колас". Шкада, але забылася згадаць, што ў 1880-х тут служыў адвакатам адзін з пачынальнікаў беларускай літаратуры, пазт Францішак Багушэвіч. Хто быў стваральнікам гэтых атлантаў і якая сувязь існавала паміж імі і Тышкевічамі? Адказ у гэтай публікацыі.

Імя Юзафа Казлоўскага, паленавітага, вельмі вядомага і шанаванага ў сярэдзіне XIX стагоддзя віленскага разьбяра па камані, у нас, на жаль, невядома. У шматтомным даведніку "Słownik artystów polskieli", у якім, пры жалодні, можна знайсці біяграфіі дзiesiąткі ўраджэнцаў зямель колішняга Вялікага Княства Літоўскага, змечнага сціплы жашыраец Казлоўскага. Дарчы, варта пракаментаваць універсальны прыніш пабору каналытатаў у "польскія мастакі". Дастанкова было толькі нарадзіцца або патрапіць на паціну на зямлі былой Рэчы Паспалітай Дзвюх Народу (якая ў масвай свядомасці паякаў дзюкючы стагоддзям прапанаваны лічынца "Польшчый") і стварыць нешта заўважнае, каб адразу стаць "польскім". Так "польскім скульптарам і мастаком" у даведніку прадстаўлены герой маеі папярэдняй публікацыі архішан Ян Астроўскі, які на тэрыторыі сёняшняй Польшчы нават не быў. А разам з ім там жа прадстаўлены скульптары Каралі і Казімір Ельскі, ўраджэнцы Мішччыны і многія іншыя нашы зямлякі. Натуральна, патрапілі ў гэтую "паціну" Юзаф Казлоўскі і яго настаўнік, італьянец Франчэска Андрыёлі, які на зямлі былаго ВКЛ прыйшоў у 1812 годзе разам з Напалеонам, ды застаўся ў Вільні пасля вызвалення з расійскага палану.

ВУЧАНЫ АНДРЫЁЛІ І ГАРБАЦЭВІЧА?

Сёння лічыцца, што Юзаф Казлоўскі нарадзіўся ў 1818 годзе. Але са знойдзенай намі метрыцы яго смерці вынікае, што

гэты атлантам на той момант даследчык беларускай даўніны, гісторык і археолаг, вырашаў аднавіць даўно знішчаны помнік вялікаму князю Вітаўту ў віленскай катэдры. Замова, за якую ўзяўся яшчэ зусім малады майстар Юзаф Казлоўскі, абылася Тышкевічу ў 1500 рублёў. Вялікая пліта з чорнага мармуру была прывезена з Берліна. Казлоўскі змесьціў на ёй два тэксты — адлюстраванне прысвячэння князю Вітаўту, якое напісаў у 1573 годзе Бона Сфарыа, і далатак пра тое, што памятнай дошка адлюстраваная ў 1853 годзе. Барочную раму для яе Казлоўскі выразаў з шэрага пяшчаніку. Уверсе на раме былі выразаны "Каломны", а ўнізе герб ВКЛ. Памятная дошка закрывала сабой нішу, у якую ўдзельнікі праекта ўрачыста паставілі бляшаную скрыню. Начыненне яе складалі "перамін з апісаннем істоты адлюстравана помніка, два срэбныя медалі (з выявай Маці Божай Вастрабрамскай і Езуса са Снішчак), каронацыйны медаль імператара Мікалая I, юбілейны медаль віленскага ўніверсітэта, пяць золатах манет Вітаўта, тры срэбныя расійскія манеты і затым прэсідэак з гербам Тышкевічаў. Аст адлюстравана помніка, падпісаны Юстахам Тышкевічам, біскупам Вацлавам Жоліцкім, графам Эдвардам Мастоўскім, гурберскім ішлехскім маршалкам і Рудольфам Пісанкам, маршалкам віленскага павета, перададзі ў калітулу" (шкава, пра якія затым манеты Вітаўта тут вядзецца, бо затым манеты ў ВКЛ з'явіліся пазней? — Заўв. аўт.). Над памятнай дошкай быў змесьціць партрэт Вітаўта ў прасцей пакалоннай раме. Партрэт гэты раней знаходзіўся ў браскім касцёле ордэна Аўгустынаў, патрымку якому аказаў Вітаўт. Пасля закрыцця браскага касцёла партрэт апынуўся ў віленскім касцёле Аўгустынаў, а калі і гэты быў зачынены, твор схавалі ў доме біскупа.

Аднак такіх знакаў пашаны князю Вітаўту з боку Віленскага археалагічнага таварыства яго стваральнік і прэзідэнт Юстах Тышкевічу падалося замала. У 1862 годзе пад памятнай шылдзі быў далезены абраз Найсвяцейнай Панны, намалеваны на дошцы з лімоннага дрэва. Згодна з паланнем, якое прывоздзіў Адам Ганоры Кіркор, абраз гэты быў папараваны Вітаўту візантыйскім імператарам Мануілам II Палеалагам ў 1386-м. У 1862 годзе абраз быў апраўлены ў новую шыкоўную драўляную раму з выразанымі датамі "1386" і "1862". Партрэт і абраз, палешца, зніклі беззастарога. А вось памятная дошка захавалася, і сёння яе можна ўбачыць у віленскай катэдры. Размяшчана яна злева боку ад тагожэна атланта Казіі, у якім адлюстраваны рыцарскі абраз "Заўв. аўт.". Затым адлюстраваны паніі Юстына Мусубоўскага, маладога, але ўжо спынанага віленскага князідз і прафэсара тэалогіі ў Віленскім шлехцкім інстытуце. Астроўскі стварэе бюст, які прыносіць яму, яшчэ невядомаму скульптару, славу. Казлоўскі ж працце над надмагіллем князідз. Ці не было гэта супрадай двух сявакоў? Вельмі магчыма.

Азам скульптары і разьбы па камені вучыўся Юзаф Казлоўскі ў заданага вышэй палішня Франчэска Андрыёлі (былога напалеонаўскага афіцэра, бацькі славацкага беларускага графіка Міхала Андрыёлі, жашыраец Якія нагадвае прагоніцкі раман). У 1832 годзе Андрыёлі

ДА ПАСЛУГ ЯУСТАХА ТЫШКЕВІЧА

У 1853 годзе ўраджэнца Лагойшчыны граф Яўстах Тышке-

віч, ужо спынны на той момант даследчык беларускай даўніны, гісторык і археолаг, вырашаў аднавіць даўно знішчаны помнік вялікаму князю Вітаўту ў віленскай катэдры. Замова, за якую ўзяўся яшчэ зусім малады майстар Юзаф Казлоўскі, абылася Тышкевічу ў 1500 рублёў. Вялікая пліта з чорнага мармуру была прывезена з Берліна. Казлоўскі змесьціў на ёй два тэксты — адлюстраванне прысвячэння князю Вітаўту, якое напісаў у 1573 годзе Бона Сфарыа, і далатак пра тое, што памятнай дошка адлюстраваная ў 1853 годзе. Барочную раму для яе Казлоўскі выразаў з шэрага пяшчаніку. Уверсе на раме былі выразаны "Каломны", а ўнізе герб ВКЛ. Памятная дошка закрывала сабой нішу, у якую ўдзельнікі праекта ўрачыста паставілі бляшаную скрыню. Начыненне яе складалі "перамін з апісаннем істоты адлюстравана помніка, два срэбныя медалі (з выявай Маці Божай Вастрабрамскай і Езуса са Снішчак), каронацыйны медаль імператара Мікалая I, юбілейны медаль віленскага ўніверсітэта, пяць золатах манет Вітаўта, тры срэбныя расійскія манеты і затым прэсідэак з гербам Тышкевічаў. Аст адлюстравана помніка, падпісаны Юстахам Тышкевічам, біскупам Вацлавам Жоліцкім, графам Эдвардам Мастоўскім, гурберскім ішлехскім маршалкам і Рудольфам Пісанкам, маршалкам віленскага павета, перададзі ў калітулу" (шкава, пра якія затым манеты Вітаўта тут вядзецца, бо затым манеты ў ВКЛ з'явіліся пазней? — Заўв. аўт.). Над памятнай дошкай быў змесьціць партрэт Вітаўта ў прасцей пакалоннай раме. Партрэт гэты раней знаходзіўся ў браскім касцёле ордэна Аўгустынаў, патрымку якому аказаў Вітаўт. Пасля закрыцця браскага касцёла партрэт апынуўся ў віленскім касцёле Аўгустынаў, а калі і гэты быў зачынены, твор схавалі ў доме біскупа.

Аднак такіх знакаў пашаны князю Вітаўту з боку Віленскага археалагічнага таварыства яго стваральнік і прэзідэнт Юстах Тышкевічу падалося замала. У 1862 годзе пад памятнай шылдзі быў далезены абраз Найсвяцейнай Панны, намалеваны на дошцы з лімоннага дрэва. Згодна з паланнем, якое прывоздзіў Адам Ганоры Кіркор, абраз гэты быў папараваны Вітаўту візантыйскім імператарам Мануілам II Палеалагам ў 1386-м. У 1862 годзе абраз быў апраўлены ў новую шыкоўную драўляную раму з выразанымі датамі "1386" і "1862". Партрэт і абраз, палешца, зніклі беззастарога. А вось памятная дошка захавалася, і сёння яе можна ўбачыць у віленскай катэдры. Размяшчана яна злева боку ад тагожэна атланта Казіі, у якім адлюстраваны рыцарскі абраз "Заўв. аўт.". Затым адлюстраваны паніі Юстына Мусубоўскага, маладога, але ўжо спынанага віленскага князідз і прафэсара тэалогіі ў Віленскім шлехцкім інстытуце. Астроўскі стварэе бюст, які прыносіць яму, яшчэ невядомаму скульптару, славу. Казлоўскі ж працце над надмагіллем князідз. Ці не было гэта супрадай двух сявакоў? Вельмі магчыма.

ВАРШАўСКАЯ ГЕНЕАЛОГІЯ ВІЛЕНСКІХ АТЛАНТАў

Каб зразумець, што нагналі Яўстаха Тышкевіча ўтрымаць свой вільняскі атлантам раме. Партрэт гэты раней знаходзіўся ў браскім касцёле ордэна Аўгустынаў, патрымку якому аказаў Вітаўт. Пасля закрыцця браскага касцёла партрэт апынуўся ў віленскім касцёле Аўгустынаў, а калі і гэты быў зачынены, твор схавалі ў доме біскупа.

Аднак такіх знакаў пашаны князю Вітаўту з боку Віленскага археалагічнага таварыства яго стваральнік і прэзідэнт Юстах Тышкевічу падалося замала. У 1862 годзе пад памятнай шылдзі быў далезены абраз Найсвяцейнай Панны, намалеваны на дошцы з лімоннага дрэва. Згодна з паланнем, якое прывоздзіў Адам Ганоры Кіркор, абраз гэты быў папараваны Вітаўту візантыйскім імператарам Мануілам II Палеалагам ў 1386-м. У 1862 годзе абраз быў апраўлены ў новую шыкоўную драўляную раму з выразанымі датамі "1386" і "1862". Партрэт і абраз, палешца, зніклі беззастарога. А вось памятная дошка захавалася, і сёння яе можна ўбачыць у віленскай катэдры. Размяшчана яна злева боку ад тагожэна атланта Казіі, у якім адлюстраваны рыцарскі абраз "Заўв. аўт.". Затым адлюстраваны паніі Юстына Мусубоўскага, маладога, але ўжо спынанага віленскага князідз і прафэсара тэалогіі ў Віленскім шлехцкім інстытуце. Астроўскі стварэе бюст, які прыносіць яму, яшчэ невядомаму скульптару, славу. Казлоўскі ж працце над надмагіллем князідз. Ці не было гэта супрадай двух сявакоў? Вельмі магчыма.

АДПАВЕДАНА АРХІЎНЫМ ЗВЕСТКАМ

Як палешца ў згаданай вышэй кароткай біяграме Казлоўскага (са спасылкай на архіўныя фонды бібліятэкі архіваў), у 1857 годзе ён працаваў над цэлым шэрагам праектаў: "...завяршыў помнік з граніту для вялікарыскага павятовага

маршалка Эрдмана ў Коўна і "дзе статуі", адна "каласальная" для Якіоўскага ў Ашмянскім паеве, другая малаго памеру для Туаюўскага ў Навагрудскім паеве; расічаву таксама дзве карытады "каласальнай велізарнасці" з існаваўшым паводле малянка віленскага архітэктара А.Чагіна, прызначаны для паліца Тышкевічаў у Вільні".

Згаданы А. Чагін — вядомы расійскі архітэктар Мікалай Чагін, які ў 1839 годзе быў прызначаны галоўным архітэктарам Вільні. Асноўны кірунак дзейнасці Чагіна на беларускіх землях заключаўся ў стварэнні праектаў перабудовы каталіцкіх храмаў у праслаўную (прыкладам, Фара Вітаўта ў Гродне). Але былі ў яго і сусіяны праекты (палаты Сапегу і Тышкевічаў у Вільні).

У дачыненні да Казлоўскага варта дадаць, што ў 1850-х гадах на прасторы паміж Навагрудкам і Жамойцю з'яўляецца велізарная колькасць помнікаў і памятных дошак, падпісаных яго імем. Сёння іх можна ўбачыць у касцёлах і на могілках, прыкладам, у Лідзе, Мерачы, Шчучыне, Новых Васілішках, Міхалішках і Кемелішках (Беларусь). Што да Вільні, то надмагіллі, вырабленыя Юзафам Казлоўскім, можна сустрэць на ўсіх гарадскіх могілках. Як згадаў Адам Кіркор, жаў Казлоўскі ў Вільні на вуліцы "Пагульска, у дымніканскім доме".

Каб зразумець, што нагналі Яўстаха Тышкевіча ўтрымаць свой вільняскі атлантам раме. Партрэт гэты раней знаходзіўся ў браскім касцёле ордэна Аўгустынаў, патрымку якому аказаў Вітаўт. Пасля закрыцця браскага касцёла партрэт апынуўся ў віленскім касцёле Аўгустынаў, а калі і гэты быў зачынены, твор схавалі ў доме біскупа.

Аднак такіх знакаў пашаны князю Вітаўту з боку Віленскага археалагічнага таварыства яго стваральнік і прэзідэнт Юстах Тышкевічу падалося замала. У 1862 годзе пад памятнай шылдзі быў далезены абраз Найсвяцейнай Панны, намалеваны на дошцы з лімоннага дрэва. Згодна з паланнем, якое прывоздзіў Адам Ганоры Кіркор, абраз гэты быў папараваны Вітаўту візантыйскім імператарам Мануілам II Палеалагам ў 1386-м. У 1862 годзе абраз быў апраўлены ў новую шыкоўную драўляную раму з выразанымі датамі "1386" і "1862". Партрэт і абраз, палешца, зніклі беззастарога. А вось памятная дошка захавалася, і сёння яе можна ўбачыць у віленскай катэдры. Размяшчана яна злева боку ад тагожэна атланта Казіі, у якім адлюстраваны рыцарскі абраз "Заўв. аўт.". Затым адлюстраваны паніі Юстына Мусубоўскага, маладога, але ўжо спынанага віленскага князідз і прафэсара тэалогіі ў Віленскім шлехцкім інстытуце. Астроўскі стварэе бюст, які прыносіць яму, яшчэ невядомаму скульптару, славу. Казлоўскі ж працце над надмагіллем князідз. Ці не было гэта супрадай двух сявакоў? Вельмі магчыма.

ДЗЕЛЯ КАРАЛІ І ВЯЛІКАГА КНЯЗЯ УЛАДЗІСЛАВА ІV

Важнай, але, на вялікі жаф, апошняй вяхой жашыцца Юзафа Казлоўскага стала царговая замо-

ва графа Яўстаха Тышкевіча. У 1861 годзе ён вырашае аднавіць памятную дошку Уладзіслава ІV, якая знаходзілася ў капліцы св. Казіміра ў віленскай катэдры. Згодна з тэстаментам караля, сваё сэрца ён хацеў пахавіць у Вільні, а цела ж загадаў пахавіць у Кракаве на Вавелі. На чорнай мармуровай дошцы Юзаф Казлоўскі выразаў тэкст, з якога вынікала, што "над капліцай у склепе скардзены аянтрыба і сэрца польскага караля Уладзіслава ІV Ваза". Дарчы, акрамя таго, што Уладзіслаў адначасова быў польскім караём і літоўскім вялікім князем, да таго ж некалькі гадоў ён быў і маскоўскім царом (1610—1613).

Над і пап мармуровай плітой былі змешчаны срэбныя таблішкі са сігнамі жашыцца караля-князя-цара. Сродкі на аплату замовы выдаткаваў граф Адольф Чагінскі. Есьць звесткі, што былі і іншыя фундатары, але іх імёны не згадваюцца. Арганізаваны клопат, які ў выпадку з помнікам Вітаўта, узяў на сабе Яўстах Тышкевіч.

АПОШНІ ГОД

Нашлішо 1863 год. У палаты Тышкевіча пап ахайай атлантаў цпер збіраўся віленскі паўстанца. Мікал, сын Франчэска Андрыёлі, і пэўна, сябра Казлоўскага, адправіўся ў ласы Лічынны, дзе далучыўся да атрада сябра дзвіжніцка Людвіка Нарбута, сына знакамітага гісторыка Тэалора Нарбута (смерць сябра Андрыёлі пазней намалываў). Галэты галоднай драўкавай звесткі аб боях, змесьціўшы, параненыя і палонныя. І радам, сярод такіх наліч, у "Віленскім кэр'еры", які рэдагаваў Адам Кіркор, з'яўляецца некралог Юзафа Казлоўскага. Хто быў яго аўтарам, невядома. Мо Кіркор, а мо і Тышкевіч. Некралог быў невялікі па памерах, але вельмі кранальны. Згадваўся ў ім, сярод іншага, супраа Казлоўскага з Тышкевічам над помнікам Вітаўта.

"Памеры вызначыцца праведнасцю характару, пачуццём прыгожасці і бескарыслівасцю ў справах, калі трэба было аддаць належама заслугам і перадаць нащадкам усё выскардоднае".

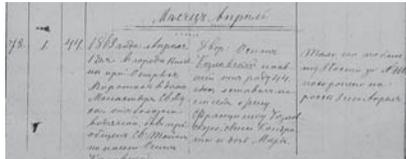
У знойдзенай намі метрыцы смерці скульптара напісана, што смерць "дворанін Осін Козлоўскій" І (13) красавіка 1863 года ў Вільні "при Острых Воротах в доме монастыря св. Духа от болезни водняной", "имел 44 года", "оставил после себя жену Франтишкоу Козловскую, сына Кондрата и дочь Марию". Пахавалі яго 3 (15) красавіка на віленскіх Росах. Праз нейкі час нехта з калег Юзафа Казлоўскага на замову удавы вырабўў надмагілле. Але сваю задчку Казлоўскі выканаў. Часам можна знайсці звесткі, што атлантам быў змесьціць на 1837 годзе. Але, як быццам, гэта намалык. Што ж дзлячыцца ўзлезу ў гэтай справе Франчэска Андрыёлі, які нібыта "прічавуў над атлантамі са сваім аучнем Казлоўскім", то гэтым пярчыць згадка, прыведзеная вышэй. Але, тым не менш, супраа былаго настаўніка і былаго вучня магла мець месца.

Зміцер ЮРКЕВІЧ

Р.С. Увогуле гэта віленская школы разьбярства (заснаваная на пачатку XIX стагоддзі), прадстаўнікі якой займаліся ў асноўным вырабам нармагільных помнікаў і памятных дошак, як нам палешца, вартая асобай публікацыі. Бо, як вынікае са сціпных звестак, усё XIX стагоддзе рухалі ў асноўным нашы зямлякі — Гарбацэвіч, Андрушкевіч, Казлоўскі і інш.

Атланты Ле Бруна

Метрыка смерці скульптара Юзафа Казлоўскага (з архіва аўтара)

Фрагмент помніка Вітаўту ў катэдры (фота да 1939 года)

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экскурсійнае бюро)

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава "Плынь часу" — творы беларускіх мастакоў-юбіляраў 2022 года. Да 28 жніўня.

- "Пачуццям светлых характэраў" — персанальная выстава Віктара Барабанцава да 75-годдзя мастака. 3 12 жніўня да 11 верасня.

Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24

- Персанальная выстава Мікалая Ісаёнка. Да 75-годдзя мастака. Рэтрэплекцыя творчай спадчыны за 50 гадоў і новыя работы. Да 28 жніўня.

- Выставачны праект "Жаночы Род". Да 1 кастрычніка.

УНП 100377771

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава "Мора. Неба. Аблокі", прысвечаная адлюстраванню ў беларускім мастацтве XX стагоддзя прыродных з'яў і разнастайных форм адпачынку чалавека на прыродзе ў розныя поры года. Да 28 жніўня.

- Праграма Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Правадзіцца заўсёды. Прадэманстрацыя на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

- Персанальная выстава Валяціны Нуднова "Цела Вады". 3 17 жніўня да 25 верасня.
- Выстава "Марк Шагал: мастацтва бачыць свет сэрцам". Да 135-годдзя мастака. Дэманструюцца работы сучасных аўтараў, якія інтэрпртуюць, цытуюць і пераасэнсуюць спадчыну Марка Шагала. Да 21 жніўня.
- Віртуальны праект "Адзіная спадчына". Даступны на сайце ncsmb.by. Да 31 снежня.
- Майстар-класы для школьнікаў: "Акваэральныя замалёўкі", "Начны пейзаж", "Вясновыя фантазіі", "Што пабачылі мае вочы...". Для груп ад 5 чалавек па папярэднім запісе.
- Праект мастака Сяргея Лескеца "Шэпт". 3 17 жніўня да 25 верасня.

- Праграма Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Правадзіцца заўсёды. Прадэманстрацыя на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 19254544

БЕЛАРУСЬ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя "Партызанскія кіраўнікі Беларусі". Дэманструюцца фотаздымкі, дакументы, асабістыя рэчы і творы выяўленчага мастацтва. Да 5 верасня.
- Выставачны праект "Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі", які аб'ядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.
- Анлайн-выстава "Пінская рачная ваенная флоталялія".
- Інтэрактыўная праграма "Усё вышэй, вышэй і вышэй... на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 — аб героях ваіны і лётных падвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.

- Анлайн-выстава "Пінская рачная ваенная флоталялія".
- Інтэрактыўная праграма "Усё вышэй, вышэй і вышэй... на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 — аб героях ваіны і лётных падвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.

УНП 100235472

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАУБІЧЫ

Спарткомплекс "Раубічы", Мінскі раён.
Тэл.: +375 17 507 44 68

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Адзінаства ў разнастайнасці" — творчы праект мастакоўскай сям'і Курачыцкіх. Станковы жывапіс, пластыка з шамоту і керамікі, мармурнай крошкі і бронзы. Да 20 кастрычніка.

- Анлайн-выстава "Пінская рачная ваенная флоталялія".
- Інтэрактыўная праграма "Усё вышэй, вышэй і вышэй... на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 — аб героях ваіны і лётных падвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Караліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Пакт Рэрыха — Мір праз Культуру". Слановая зала. Да 30 жніўня.
- Выстава "Белая зброя краін свету". 1-шы адсек Паўночнага корпусу. Да 25 снежня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для дзвюх "Інтрыгі Купідона".
- Квэсты "Таямніца двух куфраў", "Белы слон".

- Экскурсія "Падарожжа ў часе" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.
- Музейныя заняткі для дзяцей: "Святочная стравя для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асабістасці жаночага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войска і ваісковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI—XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".
- Міжрэгіянальнае свята «MIR-ФЭСТ». 27 жніўня

УНП 590201541

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ"

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

- Пастаянная экспазіцыя.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149

Палацавы ансамбль:

- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырымоніі нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.
- Часовая экспазіцыя "GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі". Вялікая выставачная зала. Да 25 кастрычніка.
- Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, "Пераворанія ў попел. Генэцыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Да 15 студзеня 2023 г. У экспазіцыйнай зале першага пусковага комплексу.
- Выстава-атракцыён па матывах творчасці мастака і рэжысёра Алы Мацюшэўскай "Час — хуткая рака" — да Года гістарычнай памяці. Гульня-блукалка "Вандроўка ў свет анімацыі" (па матывах выставы-атракцыёна). Да 9 кастрычніка.

- "Пераворанія ў попел. Генэцыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны".
- Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.

- Адрэс экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейска, 1):
- Выстава акаварэлі Любаві Абрамавай "Таймлапс". Да 30 верасня.

- Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3):
- Пастаянная экспазіцыя:
- "Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII — 1-й палове XIX стст."
- "Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі".
- Калекцыя гадзіннікаў XIX—XX стст. "Культура часу". 3 фондаў музея-запаведніка.

Мерарпрыемствы:

- Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні "Музейныя вандроўкі".
- Квэсты: "Карта сямі каралеўстваў"; "Музейны дэтэктыў"; "Музейнае расследаванне"
- Сюжэтная-ролевая развівальная праграма "Школа шпіёнаў". Да 25 чалавек.
- "Дзень нараджэння ў Ратушы". Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
- "Дзень нараджэння з клаўнесай Карамелькай/лялькай Лол". Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

Мерарпрыемствы:

- Квэсты: "Палацавыя таямніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
- Віртуальныя выставы: "Нясвіж — здабытак сусветнай культуры".
- Выстава Паўла Татарнікава "Магнацік двары і замкі Беларусі".

- Архітэктурны помнік "Слуцкая брама":
- Часовая экспазіцыя "Храмавае дойлідства Нясвіжа". Да 30 верасня.

Прадэманстрацыя па тэлефоне +3751770 20602, +3751770 20660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8(017) 334 57 41.

Віват, Таржкі-2022!

Фэстываль народнай творчасці, народных промыслаў і рамёстваў "Дрыбінскія таржкі" — у шрагу самых чаканых святаў Магілёўшчыны: 19–20 жніўня ён праходзіць адзінаццаты раз.

Традыцыйна на "Таржкі" з розных куткоў Беларусі з'яжджаюцца майстры, каб паказаць свае таленты, абмяняцца досведам, знайсці новых сяброў. Завітаюць і замежныя госці.

Сёлета фестывальны рух ахапіў два дні. Першы — прысвечаны дзецям і моладзі. Галоўныя падзеі разгарнуліся на возеры Кропелька і на цэнтральнай плошчы Дрыбіна. Дзіцячы святочны канцэрт, майстар-класы, крэмы, фотазоны, гульнявыя і спартыўныя пляцоўкі, фестываль фарбаў, квэсты — знайшлі занятак да душы змаглі і малыя, і дарослыя. Трэба адзначыць, што актыўны ўдзел у свяце ўзялі юныя таленты з усяго раёна, прадэманстраваўшы майстэрства ў самых розных напрамках, да прыкладу, у кулінарыі, шырўльным мастацтве, бодзі-арце. Завершылі моладзевы блок канцэрт салістаў раённага цэнтра культуры і святочнага дыскаэта.

Галоўны дзень фестывалю — 20 жніўня — таксама абяцае быць насычаным веселасцю, творчасцю і здаровай канкурэцыйнай паміж арганізацыямі, якія прадстаўляюць сваю прадукцыю. Незабуднымі падзеямі павінны стаць дэфіле валяных і саламяных вырабаў, майстар-класы па народных промыслах і рамёствах, Горад майстроў, народныя гульні і атракцыёны, выстава рэтра-аўтамабіляў, светлавое і фэер-шоу. Чакаецца канцэрт зоркі беларускай эстрады Алёны Ланскай, якая з задавальненнем прыняла запрашэнне прыехаць на свята ў Дрыбін.

Арганізатары сур'ёзна рыхтуюцца да кожнага "Таржкі" і стараюцца прынесці нешта новае, пры гэтым захававі непаўторную атмасферу творчасці і фантазіі. Па традыцыі галоўнымі гаспадарамі фестывалю будуць Дрыбша і Сымоніха. Брондам Дрыбіншчыны таксама з'яўляюцца лапці, валёнак і драпікі. Разшэраным Беларусі рэспубліканскага навукова-метадычнага савета па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры беларускія драпікі і стравы з таркаванай бульбы ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Таму ўсе крэмы і падворкі на "Таржках" будуць здзіўляць гасцей стравамі з таркаванай бульбы.

Усім сакарэўмі раскрываць не будзем, але гасцей, як заўсёды, чакае ніямала сюрпрызаў і вясёлых забавак. Над гэтым мы працуем на працягу года. Прыязджайце на "Таржкі" — пабачце ўсё на свае вочы, дакарыцеся да лепшых культурных традыцый народнай творчасці, промыслаў і рамёстваў.

Святлана МАРОЗАВА,

галоўны спецыяліст аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Дрыбінскага райвыканкама

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Тэлефоны: (17) 397 01 63; (25) 667 78 19

СТРАТА

Калектыву Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь выказвае шчырыя спачуванні родным і блізім Таццяны Іванаўны Сцёпінай, былога загадчыка філіяла "Музей беларускага народнага мастацтва" ў в. Раубічы, у сувязі з напатакшым іх вялікім горам.

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНОВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСТУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечная ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛІВІЧ Віктар Іванавіч. Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШУРОК Жанна Іванавіч.

Апказны сакратар — Галіна МАЛІНОВСКАЯ.

Рэдактар адрэсда: Юген ПАГІН; Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Павел САЛАУЕУ, Ілья СВІРЬЦІН, Юры ЧАРНІКЕВІЧ, Данііл ШЫЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настасся ОРКЕВІЧ. Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чашвэрты паверх.

Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Сайт: www.kimpres.by. E-mail: kultura.bel@yandex.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чашвэрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя

Наклад 2955.

Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па замове ўласнасці. Папісана ў лрук 19.08.2022 у 18:00. Замова №1920. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ПП № 02330/106 ад 30.04.2004.

Пераможца 2006 г. Гран-пры 2010 г. Пераможца 2022 г.